

On behalf of:

Federal Ministry for the
Environment, Nature Conservation,
Building and Nuclear Safety

of the Federal Republic of Germany

Published by:

Cẩm nang hướng dẫn thực hiện Giám sát và Đánh giá

Nội dung

<u>Trước khi đi thực địa</u>	3
<u>Bước 1: Ghi nhớ những gì liên quan đến GS&ĐG.</u>	3
<u>Bước 2: Lập kế hoạch GS&ĐG của bạn</u>	3
<u>Tại thực địa</u>	5
<u>Sau khi thu thập dữ liệu tại thực địa</u>	6
<u>Bước 1: Phân tích</u>	6
<u>Bước 2: Trao đổi thông tin</u>	7

Thực hiện Giám sát và Đánh giá (GSDG) cho Dự án ‘Lồng ghép Chiến lược Thích ứng dựa vào Hệ sinh thái tại Việt Nam’

Sau khi xây dựng các chỉ số đánh giá, điều quan trọng là cần sử dụng các bảng đó một cách chiến lược và có mục tiêu. Cẩm nang này được xây dựng để hỗ trợ thực hiện giám sát & Đánh giá (GSDG) thành công cho các hoạt động thí điểm của dự án ‘Lồng ghép Chiến lược Thích ứng dựa vào Hệ sinh thái tại Việt Nam’. Hướng dẫn từng bước cách thực hiện Giám sát và Đánh giá sẽ được trình bày trong tài liệu này. Tuy nhiên, điều quan trọng cần nhấn mạnh là phải có sự thay đổi và điều chỉnh các quy trình trên thực tế, tùy vào bối cảnh.

TRƯỚC KHI ĐI THỰC ĐỊA

BƯỚC 1: GHI NHỚ NHỮNG GÌ LIÊN QUAN ĐẾN GSDG

Trước khi đi thực địa để thu thập dữ liệu, điều quan trọng các bạn cần ghi nhớ là

Bạn định làm gì	<p>Ở đây, hãy nhớ GSDG là gì:</p> <p>Giám sát là “việc thu thập và phân tích thông tin về một dự án hoặc chương trình”. Đánh giá là “sự đánh giá theo kỳ, mang tính hồi tưởng, cho một tổ chức, dự án hoặc chương trình, có thể do chuyên gia đánh giá nội bộ hoặc chuyên gia đánh giá độc lập thực hiện” (Đại học Oxford 2014).</p> <p>Vậy là bạn đang cố gắng thu thập, phân tích và đánh giá dữ liệu về các hoạt động thí điểm đã được thực hiện như một phần của dự án ‘Lồng ghép Chiến lược Thích ứng dựa vào Hệ sinh thái’.</p>
Tại sao bạn thực hiện GSDG/ các mục tiêu của bạn là gì	<p>Giám sát và đánh giá rất quan trọng đối với mỗi dự án để có thể</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Theo dõi việc thực hiện cũng như các kết quả đầu ra một cách hệ thống✓ Đo lường Sự hiệu quả của một dự án✓ Xây dựng cơ sở bằng chứng cho thích ứng dựa vào hệ sinh thái✓ Đưa ra các bài học để cải thiện các biện pháp EbA <p>Đây là điều mà bạn muốn đạt được thông qua GSDG. Luôn ghi nhớ điều đó khi lập kế hoạch cho các hoạt động GSDG. Ngoài ra, cũng cần ghi nhớ rằng bạn đang thực hiện GSDG dựa vào kết quả. Điều này có nghĩa là bạn muốn sử dụng GSDG để xem các hoạt động của dự án có thực sự đóng góp vào mục tiêu tổng thể của các hoạt động thí điểm hay không (World Bank 2004). Đối với Quảng Bình, mục tiêu tổng thể là</p> <p><i>‘Người dân trong khu vực thí điểm giảm tình trạng dễ bị tổn thương và có thể dễ dàng thích ứng với các tác động của biến đổi khí hậu’.</i></p> <p>Đối với Hà Tĩnh, mục tiêu tổng thể là</p> <p><i>‘Nông dân tại Thôn 1 - xã Sơn Thọ có thể thích ứng với những tác động tiêu cực của biến đổi khí hậu’.</i></p>

BƯỚC 2: LẬP KẾ HOẠCH GSDG

Ngoài việc nhớ cách và lý do cần thực hiện GSDG, bạn cũng cần đảm bảo rằng mọi thứ được lập kế hoạch tốt. Điều này có nghĩa là khi kế hoạch hoạt động của bạn được xây dựng cho thời gian một năm hoặc dài hơn, thì bạn cần xem xét đến các chỉ số liên quan đến quá trình-kết quả-tác động đã được đưa ra, và xác định

Cái gì cần được đo lường và khi nào	Đối với các chỉ số của Quảng Bình, ‘13 khóa tập huấn về biến đổi khí hậu và cách ứng phó với BĐKH được thực hiện cho khoảng 650 người tham gia ở thôn Hòa Bình, huyện Quảng Trạch và bốn xã khác tại tỉnh Quảng Bình trong vòng một năm (2016-2017). Đối với thôn Hòa Bình, nam giới và phụ nữ đều được tham gia tập huấn bình đẳng như nhau. Ở bốn xã khác, các thành viên của hội phụ nữ, đoàn thanh niên và hội nông dân được ưu tiên’, điều này có nghĩa là bạn cần đảm bảo thông tin được thu thập cho chỉ số này vào cuối năm 2017, và phân công trách nhiệm cho Sở TN-MT, huyện và xã (xem thông tin trong các vòng tròn màu xanh đậm dưới đây).
Ai chịu trách nhiệm gì (thu thập dữ liệu, lưu trữ và phân tích dữ liệu) trong khoảng thời gian rõ ràng	
Ngân sách dự án sẵn có dành cho GSDG trong khoảng thời gian rõ ràng	Ở đây, các bạn cần tính toán xem việc chuẩn bị và thực hiện thu thập dữ liệu sẽ hết bao nhiêu chi phí và cần bao nhiêu để phân tích và tiếp tục các công việc liên quan đến dữ liệu trong khoảng thời gian kế hoạch thực hiện của bạn (xem thông tin trong các vòng tròn màu xanh đậm dưới đây).

Chỉ số đánh giá	Dữ liệu cần có (Bạn sẽ lượng hóa chỉ số này như thế nào?)	Nguồn dữ liệu (dữ liệu lấy từ đâu?)	Phương pháp thu thập dữ liệu (các phương pháp nào sẽ được sử dụng, tần suất như thế nào)	Phương pháp phân tích dữ liệu (Dữ liệu sẽ được phân tích như thế nào?)	Trách nhiệm (ai sẽ chịu trách nhiệm thu thập, phân tích và lưu trữ dữ liệu?)	Chi phí (dự toán chi phí là bao nhiêu?)
13 khóa tập huấn về biến đổi khí hậu và cách ứng phó với BĐKH được thực hiện cho khoảng 650 người tham gia ở thôn Hòa Bình, huyện Quảng Trạch và bốn xã khác tại tỉnh Quảng Bình trong vòng một năm (2016-2017). Đối với thôn Hòa Bình, nam giới và phụ nữ đều được tập huấn bình đẳng như nhau. Đối với bốn xã khác, các thành viên của hội phụ nữ, đoàn thanh niên và hội nông dân được ưu tiên.	<ul style="list-style-type: none"> - số lớp tập huấn đã được thực hiện - số người tham dự các đợt tập huấn - số xã đã thực hiện tập huấn - tỷ lệ người tham dự tập huấn phân theo giới tính (số tuyệt đối hoặc phần trăm) 	<ul style="list-style-type: none"> - dữ liệu sơ cấp (thu thập tại thực địa) - dữ liệu thứ cấp (báo cáo dự án, báo cáo tập huấn) 	<ul style="list-style-type: none"> - các cuộc phỏng vấn - đọc tài liệu - một lần vào thời điểm cuối năm 2017 	Mô tả thông tin bằng lời văn, số tuyệt đối và minh họa (biểu đồ) về sự phân bố	<ul style="list-style-type: none"> - huyện và xã phụ trách thu thập dữ liệu - Sở TN-MT phụ trách phân tích, lưu trữ dữ liệu và báo cáo 	Công việc này cần được cơ quan theo dõi thực hiện

Dựa trên nhu cầu dữ liệu và các nhóm phương pháp thu thập dữ liệu, bạn cần

Xây dựng các câu hỏi chung cần phải trả lời dựa trên dữ liệu cần có đã cung cấp trong bảng chỉ số, và câu hỏi phụ cụ thể để phục vụ trả lời các câu hỏi chung này. Khuyến nghị đưa ra là cần có sự tham gia của những người thu thập dữ liệu vào quá trình xây dựng câu hỏi	<p>Đối với chỉ số trên, các câu hỏi có thể là ‘<i>Bao nhiêu lớp tập huấn đã được triển khai?</i>’, hoặc ‘<i>Sự phân bố người tham gia theo giới tính?</i>’, với câu hỏi phụ ‘<i>bao nhiêu nam giới đã tham gia lớp tập huấn xy?</i>’, hoặc ‘<i>có nhiều nam giới tham gia tập huấn xy hơn phụ nữ không, và nếu có thì tại sao?</i>’ (Xem các mũi tên màu xanh đậm trong bảng trên).</p> <p>Đối với các chỉ số kết quả và chỉ số tác động, giảm sự tập trung vào các ‘thông tin về vật chất’, mà tập trung hơn vào sự thay đổi (ví dụ về kiến thức, sự hiểu biết hay hành vi v.v.). Cố gắng xây dựng các câu hỏi để nắm bắt được sự thay đổi, ví dụ hỏi các hành vi hoặc kiến thức nhất định đã thay đổi như thế nào so với dữ liệu cơ sở ban đầu đã được thu thập, và điều gì đã dẫn đến sự thay đổi này</p>
--	--

	(cũng cần nắm bắt thông tin xem sự thay đổi đó có phải là do các yếu tố ngoài dự án mang lại hay không) (Đại học Oxford 2014).
Xác định xem bạn có thể có thông tin mà bạn cần bằng cách nào và bao nhiêu là đủ để trả lời các câu hỏi của bạn	Dựa vào những câu hỏi mà bạn muốn trả lời, bây giờ bạn cần hoàn thiện phương pháp thu thập dữ liệu. Điều này có nghĩa là cần xem thông tin nào bạn nên tìm trong các tài liệu (nếu biện pháp tham khảo tài liệu có được đề cập trong cột phương pháp thu thập dữ liệu), và thông tin nào thì bạn cần trao đổi với người dân; bạn cần các loại tài liệu nào và bao nhiêu tài liệu (nguồn dữ liệu) và bạn có thể có các tài liệu đó bằng cách nào; cách tốt nhất mà bạn có thể tìm câu trả lời cho câu hỏi của mình từ tài liệu đó (phương pháp rà soát tài liệu cụ thể mà bạn muốn sử dụng là gì); bạn cần trao đổi thông tin với ai và bằng cách nào (phỏng vấn nhóm hoặc cá nhân, phỏng vấn có cấu trúc hoặc bán cấu trúc, khảo sát v.v.); bạn cần trao đổi thông tin với bao nhiêu người và có thể tiếp cận với họ bằng cách nào (có phải qua tầng kiểm soát nào không) (các điểm liên quan này được đánh dấu bằng mũi tên màu xanh nhạt).
Có thể rà soát và hoàn thiện các câu hỏi	Bạn có thể cần điều chỉnh các câu hỏi dựa trên mô tả phương pháp mà bạn đã thực hiện ở bước trước.

TẠI THỰC ĐỊA

Giờ là lúc đi thực địa để thu thập dữ liệu mà bạn cần. Đến đây, điều quan trọng là cần

Lên kế hoạch thời gian đủ để thu thập dữ liệu	Bạn có thể không trao đổi được thông tin với tất cả mọi người ngay , hoặc có thể cũng mất thời gian để mọi người thực sự cởi mở đối với bạn. Hơn nữa, có thể mất nhiều thời gian hơn và cần nhiều cuộc thảo luận theo phương pháp định tính.
Ghi chép rất cẩn thận	Có vẻ như bạn có thể nhớ hết tất cả mọi thứ tại thực địa, nhưng thực tế bạn sẽ quên rất nhiều chi tiết, đặc biệt là khi bạn thu thập một lượng thông tin lớn. Vì vậy, hãy cố gắng viết lại mọi thứ có vẻ quan trọng và nổi bật, ghi chú, vẽ, viết các câu hỏi bổ sung phát sinh trong quá trình làm việc.
Hãy chuẩn bị cho những điều không lường trước	Tất nhiên, mục tiêu của GSDG là chứng minh rằng các hoạt động thí điểm của dự án EbA đã mang lại các kết quả đầu ra tích cực và hiệu quả trong thích ứng. Tuy nhiên, lý do áp dụng thuyết thay đổi khi chuẩn bị khung kết quả là thường có những thay đổi so với sự diễn tiến đã được lên kế hoạch . Vì vậy, khi đến thực địa, hãy chuẩn bị tâm thế là mọi thứ có thể không giống như trong kế hoạch của chúng ta, và hãy cởi mở đối với sự thay đổi, diễn tiến hay kết quả khác , và cố gắng tìm hiểu nguyên nhân hay nguồn gốc của những thay đổi đó . Cần ghi nhớ các điểm sau đây: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kết quả khác là gì? Kết quả đó tốt hơn hay tệ hơn, hay chỉ là khác với kế hoạch và kỳ vọng? ✓ Điều gì tạo nên kết quả khác đó? Khung kết quả của chúng ta đảm bảo sử dụng mọi giả định cụ thể. Có thể các giả định đó là sai, hoặc không bao gồm đầy đủ các yếu tố (cây không tăng trưởng theo như chúng ta kỳ vọng, mọi người không hiểu thông tin hoặc thậm chí nếu họ hiểu thì họ cũng không sử dụng, theo như chúng ta mặc định thì họ sẽ sử dụng; các yếu tố khác có thể là sự phát triển kinh tế bên ngoài không được đưa vào giả định). Hoặc có thể là những thay đổi ở bên ngoài xảy ra mà chúng ta chưa lập kế hoạch được . ✓ Những thay đổi tích cực (hoặc tiêu cực) có thể đóng góp vào dự án/công

	<p>việc của chúng ta hay không? Hoặc những thay đổi đó có dựa trên tác nhân khác, và chúng ta thực ra không thể nỗ lực để đóng góp vào sự thay đổi đó được? Điểm này có thể là rất khó để chứng minh, và lý tưởng nhất là bạn có thể trao đổi với ‘cộng đồng đối chứng’ tức là người không nhận được sự hỗ trợ của dự án để xem sự thay đổi/phát triển của họ như thế nào. Tuy nhiên, việc này rất mất thời gian. Việc dễ hơn có thể thực hiện là hỏi ‘cộng đồng của bạn’ xem họ nghĩ các yếu tố và tác nhân khác (liên quan đến dự án và không liên quan đến dự án) đã tác động đến tình hình của họ như thế nào kể từ khi bắt đầu dự án (Đại học Oxford 2014).</p>
Chấp nhận điều không lường trước	<p>Một lần nữa, điều quan trọng là cần luôn giữ tư tưởng nếu như mọi thứ không theo kế hoạch thì cũng không sao, và việc cần làm là tìm hiểu xem tại sao nó lại không theo kế hoạch, và cần phải hết sức linh hoạt. Nếu trong khi đánh giá các chỉ tiêu quá trình, mà bạn đã nhận ra các thứ đi chệch so với kế hoạch, cố gắng tìm hiểu lý do là gì, và điều chỉnh khung kết quả và các chỉ tiêu cho phù hợp!</p>

SAU KHI THU THẬP DỮ LIỆU TẠI THỰC ĐỊA

Theo dõi và đánh giá chỉ hữu ích nếu **bạn sử dụng dữ liệu mà bạn đã thu thập**. Đây là công việc sau khi đi thực địa. Điều rất quan trọng là các dữ liệu cần phải được **cập nhật, đánh giá và phân tích thường xuyên**, để có thể thực sự nắm bắt được sự thay đổi và phản ứng với những diễn tiến không lường trước (Đại học Oxford 2014).

BƯỚC 1: PHÂN TÍCH

Khi bạn đã trở về sau khi hoàn thành công việc trên thực địa, điều quan trọng mà các bạn cần làm là

Chuyên giao cẩn thận	<p>Đảm bảo bạn biết ai là người sẽ phân tích và lưu trữ chiến lược dữ liệu mà bạn đã thu thập và rằng họ có thời gian để làm việc với các dữ liệu đó. Giải thích với họ một cách chi tiết những gì bạn đang làm, kết quả là gì, có thấy gì bất thường không v.v.. Lý tưởng nhất là mọi người đã tham gia thu thập dữ liệu thì ít nhất cũng sẽ hỗ trợ phân tích dữ liệu.</p>
Rà soát và lựa chọn phương pháp phân tích dữ liệu của bạn	<p>Mặc dù một phương pháp thô đã được xác định trong bảng chỉ tiêu (cho chỉ tiêu quá trình dưới đây, ở đây có thể là “<i>mô tả bằng lời văn và số tuyệt đối và minh họa (biểu đồ) về sự phân bố; xem mũi tên màu xanh đậm trong bảng dưới đây</i>), nhưng nhiều khả năng là bạn có thể sẽ phải làm rõ phương pháp này, hoặc thậm chí điều chỉnh toàn bộ. Một số bí quyết ở đây là:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Với thông tin định tính: Xác định các nhóm, chủ đề và dữ liệu (ở đây gọi là ‘mã hóa’; giải thích kết quả liên quan đến câu hỏi nghiên cứu của bạn bằng lời văn; để ý đến những kết quả/dữ liệu không lường trước và không giống với kỳ vọng của bạn ✓ Với thông tin định lượng: Tính tổng, trung bình và phần trăm đơn giản, và thực hiện các kiểm định thống kê nếu phù hợp (Đại học Oxford 2014)
Làm việc với những sự thay đổi mà bạn đã phát hiện ra	<p>Khi bạn thấy rằng các thứ chệch so với kế hoạch, hãy phân tích nguyên nhân, và hãy làm việc với các phát hiện của bạn! Ví dụ, điều này có thể có nghĩa là khung kết quả và các chỉ tiêu cần phải được điều chỉnh, hoặc là các giả định cần phải thay đổi. Hoặc, bạn có thể thấy rằng một số việc nhất định không diễn ra theo đúng kỳ vọng của bạn. Vậy hãy viết lại những điều đó và trao đổi, chia sẻ những kiến thức đó để những người khác có thể học hỏi.</p>

Chỉ số	Phương pháp phân tích dữ liệu (Dữ liệu sẽ được phân tích như thế nào?)	Trách nhiệm (ai sẽ chịu trách nhiệm thu thập, phân tích và lưu trữ dữ liệu?)
13 khóa tập huấn về biến đổi khí hậu và các ứng phó được thực hiện cho tổng số 650 người tham gia ở thôn Hòa Bình, huyện Quảng Trạch và bốn xã khác tại tỉnh Quảng Bình trong vòng một năm (2016-2017). Đối với thôn Hòa Bình, nam giới và phụ nữ đều được tập huấn bình đẳng như nhau. Đối với bốn xã khác, các thành viên của hội phụ nữ, đoàn thanh niên và hội nông dân được ưu tiên.	Mô tả thông tin bằng lời văn, số tuyệt đối và minh họa (biểu đồ) về sự phân bố	- huyện và xã phụ trách thu thập dữ liệu - Sở TN-MT phụ trách phân tích, lưu trữ dữ liệu và báo cáo

BƯỚC 2: TRAO ĐỔI THÔNG TIN

Dựa vào những kết quả/phát hiện của bạn, bạn có thể muốn trao đổi kết quả đó với các bên liên quan. Họ có thể là Sở TN-MT hoặc ngoài Sở, ví dụ như Viện CLCSTNMT Điều này có thể liên quan tới:

- ✓ Quyết định xem ai là độc giả của các thông tin và phát hiện/kết quả cụ thể (nhóm cộng đồng, các cộng đồng, nhà tài trợ, nhà hoạch định chính sách, truyền thông.v.v..)
- ✓ Chuẩn bị và hoàn thiện các dữ liệu để chuyển cho các bên liên quan chính/ các độc giả > cách tốt nhất để bạn trình bày dữ liệu hay thông tin của bạn là gì?
- ✓ Chuyển dữ liệu thành các đồ thị hay biểu đồ hình tròn v.v.
- ✓ Rút ra các bài học chính cho các bên liên quan hoặc độc giả

Thông tin mà bạn thu thập cũng có thể được đưa vào trong các báo cáo hàng năm, hoặc cung cấp tư liệu nền hữu ích cho những người muốn biết nhiều hơn về các hoạt động thí điểm và các hoạt động đó đang thay đổi như thế nào.

Tài liệu tham khảo:

Đại học Oxford. (2014). *Tài liệu hướng dẫn từng bước cho Theo dõi và Đánh giá*.

<http://www.geog.ox.ac.uk/research/technologies/projects/mesc/guide-to-monitoring-and-evaluation-v1-march2014.pdf>

The World Bank. (2004). Mười bước cho hệ thống Theo dõi và Đánh giá dựa vào kết quả - Sổ tay cho cán bộ làm công tác phát triển https://www.oecd.org/dac/peer-reviews/World%20bank%202004%2010_Steps_to_a_Results_Based_ME_System.pdf

Tổ chức Hợp tác Phát triển Đức GIZ

Dự án Lồng ghép chiến lược thích ứng dựa vào hệ sinh thái tại Việt Nam

Phòng 031, tầng 3, Tòa nhà Coco

14 Thụy Khuê, Hà Nội Việt Nam

T: +84 (024) 32 37 31 10

E: office.eba@giz.de

I: www.giz.de/viet-nam

www.climatechange.vn